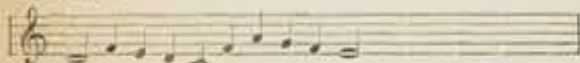

1 eeuwen later door Ds H., en hij zal begrijpen wat wij bedoelen:

Is 't niet of iemand van onze 16e en 17e eeuwse voorzaten, de breedgerande hoeden en kragen óverschijderd heeft in jolig staande petjes en zwierig wapperende dasjes?

En nu weten we wel dat na het ontstaan onzer Psalmwijzen, vóór in de 17e eeuw geleidelijk door den invloed der instrumentale muziekvormen, de heele en halve noot overging in die van halve en kwart, zonder aan den tijdsduur van de laatste twee een andere betekenis of waarde te geven, waaraan wij, zooals bij Acquoy en andere nieuwe drukken, opteekeningen te danken hebben van Ps. 2

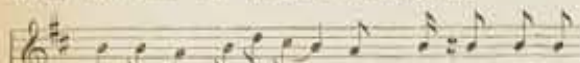
Doch Ds H. gaat té ver door van het oorspronkelijke notenbeeld een dusdanige „verkleinde“ opname te maken, zóór tot nadeel van de waardigheid en de voornaamheid die er uit sprak, die bij Acquoy nog aan het geestelijk, gewijde lied doel denken, doch bij hem volkomen de sensatie oproept van het volkswijsje of kinderdeuntje uit onze meest bekende notendrukken in liederenboeken en zangalbums.

Dat echter deze verbastering niet op zichzelf staat, doch wel degelijk samenhangt met Ds H.'s opvattingen over onze oude Psalmliederen, als zouden het in volkstoos gestelde zangwijzen zijn, liederen voor het volk in den zin zooals wij er tegenwoordig onder verstaan, zie, dit laatste is onze eerste griet tegen dit waarlijk niet onschuldig bedrijf in Ds H.'s maatopteekeningen.

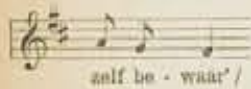
Wij zullen dit bewijzen uit zijn tempo-voorschriften, zijn aanduidingen van maatslag, hier en daar in zijn aantekeningen onder diverse psalmen, gedistribueerd.

Psalmverzen toch als van Psalm 33, 48, om maar enkele te noemen, in recordtijd voor te schrijven van 40 seconden (!), Psalm 52, 97 in 30 sec. (!), is toch zeker een handeling die wijst op een afzakking in den Kerkzang, van het sacrale tot het profane, van het kerkelijke tot het wereldlijke, van de breede koraalnoot tot de lichte van het gewone lied in den volkstoos.

Men neme zijn horloge ter hand, zinge, en vrage zich dan af of dat het tempo is, waarin onze kerkzang zich van nu voortaan zal hebben te bewegen. Of daarin nog „vlug“ adem gehaald kan worden en of men zal kunnen opvolgen, wat Ds H. bij Psalm 20 wil: „Voor wie de regels niet in één adem zou kunnen zingen, is de plaats aangewezen, waar men snel kan ademen. Men neme den tijd daarvoor af van den duur der noot, die aan het teeken voorafgaat“:

Dat op uw klacht de he - mel sehur / en God u

zelf be - waar /

aldus in de gauwigheid — want twee regels worden verondersteld aan één gezongen te kunnen worden — van een ♩, een ♩ plus een zestiende rust te maken!

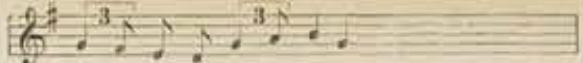
Wat al gejagt in dezen psalmbundel met al zijn vermoeiende instructies van let hier op, let daarop, haal daar adem en zing daar dóór, verdienstelijk bij het concerteerend solo-lied, maar geheel overbodig bij de ongekunsteldheid die in ieder volksgezang verondersteld wordt en daar ook geheel op haar plaats is! Geheel en al ón-natuur voor een gemeente is het van Dr H. als hij onder Psalm 123 vergt:

„Men lette bij het zingen (van alle psalmen) op de voordracht! Den eersten zin: „Ik hef... en bid“ zinge men mezzo forte (half sterk); den tweeden en derden: „Gelijk... vragen“ zachter en wel met een ritardando (vertraging van het tempo) op de woorden: „hulp of gunst te vragen“. De slotzin wordt krachtig en in blijmoedig vertrouwen gezongen.“

Late toch a.u.b. Ds Hasper af, als er nog eens een herziening van zijn bundel wat de muziek betreft, komt, van dit terrein der dynamiek, voordracht en „opvatting“ in den volkszang! Heusch, wie aan het wezen daarvan geen geweld wil plegen, onthoudt zich van allerlei dat ermee in strijd is en, consequent toegepast, tot de meeste verwildering zou leiden in stee van de idealen die men er zich van voorstelt te verwerkelijken.

Leidt dus Ds H.'s korte noten-soort, waarin hij opnieuw de psalmen noteerde, als vanzelf tot de haastige uitvoering die hij ervan decreteert, nóg verwarrender werkt zijn systeem als hij er gebruik in maakt van zogenaamde triolen, zooals die in zijn Psalm 25 voorkomen. Onder dezen

psalm schrijft hij tevens hoe ze uitgevoerd moeten worden.

„De triolen in deze zeer schoone melodie zijn niet moeilijk te zingen. De moeilijkheid is gelegen in de noten, die in den eersten en derden regel tusschen de triolen staan. De laatste noot van elke triool heeft altijd één derden tel; de in deze melodie tusschen de triolen liggende noten hebben ieder een halven tel.“

Daartegen moet aangevoerd worden dat juist heelmaal niet de noten tusschen de triolen moeilijk te zingen zijn. Het tegenovergestelde is hier het geval. Van groote moeilijkheid zijn inderdaad de triolen, althans op de wijze waarop Ds H. ze wil uitgevoerd zien.

Wat toch is het geval. Ds H. gaat uit van de praemisse bij zijn maatslaan:

„De teleenheid is de kwartnoot. Deze duurt één slag (daling en heffing der hand).“

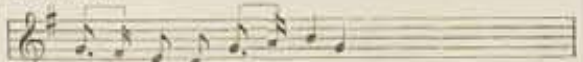
Wetnu, volgens dit beginsel is er niets geen bezwaar in gelegen, terwijl de hand daalt en heft, de beide noten tusschen de triolen te zingen — twee achtsen komen toch op één slag.

Hoé nu echter die triool uit te voeren?

Ds H. zegt: „de laatste noot van elke triool heeft altijd één derden tel“, aldus de eerste: twee derden tel.

Aldus moeten deze twee ongelijke deelen gezongen worden terwijl de hand neér- en ópslaat, dus gelijke helften van den teleenheid, zijnde een kwartnoot, uitvoert.

Zal een zingende gemeente dit polyrythmisch gedeelte inderdaad met mathematische precisie, rekenkundig juist van verdeeling, kunnen voordragen? Men probeere het eerst eens zelf en tien tegen één dat de zogenaamde triool veel zal lijken op:

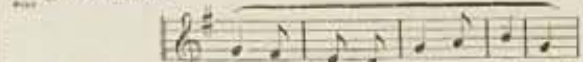
dus: de eerste noot drie vierden en de laatste één vierden tel.

Maar behalve dat deze instructie van Ds H. over het uitvoeren van triolen, feitelijk in de praktijk tot iets fictiefs voert, bovendien is zij door en door verkeerd.

We hebben hier in Psalm 25, evenmin als in Psalm 42, noch in welken anderen psalm ook (waarop we later nog terugkomen) te doen met triolen en duolen, met telénheden waarop deels drie, deels 2 noten verdeeld zijn.

We hebben hier te maken met gedeelten van metrum, waarvan beurtelings, afwisselend, dan eens drie gelijke deelen, dan weer twee gelijke deelen voorkomen.

Psalm 25 moet opgeteekend en uitgevoerd worden (om Ds Haspers kwarten en achtsen even te gebruiken):

en geslagen worden:

Aldus voor de „triolen“ een neer-, een zij- en een opslag, voor de „duolen“ een neer- en een opslag, iedere slag éven lang!

Zooals men overzien kan, zijn onze bezwaren tot nog toe te ondervangen, als Ds H. kon besluiten een waardiger psalm-„noot“ te laten drukken, iets wat ook het maatslaan en het in de maat zingen tot een veel rustiger bezigheid zou maken. Zoo ook het schrappen uit zijn boek van allerlei theorieën over tempo, voordracht, uitvoering, triolen.

Een ander geval wordt het echter, als wij, in het vervolg op dit eerste artikel, komen tot zijn opvattingen over „syncopen“ annex de daaraan gepaarde tekstwijzigingen, het inkorten van regels en woorden, slotregels zonder rijm. Dan pas komt er werk aan den winkel voor Ds H., wil zijn berijming de gewenschte eenheid en praktische bruikbaarheid krijgen en niet in den ban blijven liggen, waarin zij naar ons inzicht, thans reeds geslagen is.

Mogen, om dit laatste, niet denkbeeldig, gevaar af te wenden, eenige volgende opmerkingen en raadgevingen dienen, én Ds Hasper én „Het Boek der Psalmen“!

J. Z.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Het Rapport over de Concentratie.

Men herinnert zich nog, dat het Wetsontwerp van 6 Aug. 1935 felle tegenstand ontkende in en buiten de Kamer, met name tegen paragraaf 12 en vooral tegen de verhooging der minima, de dispensatiebevoegdheid van de Kroon of den Minister, de te verwachten bezuiniging, het onder-

scheid in de regeling voor het openbaar en het bijzonder onderwijs.

Er werd toen een staatscommissie ingesteld (11 Febr. '36), die op korten termijn had te onderzoeken, of bovengenoemde bezwaren konden worden ondervangen. De commissie heeft met bekwaamen spoed gewerkt en kon haar rapport 16 Dec. 1936 aan Hare Majesteit de Koningin aanbieden.

Een lichte verwondering rees er, toen bekend werd, dat de commissie eenstemmig dit rapport gaf. Geen nota's van minderheden, neen, allen plaatsten zich achter deze voorstellen en dat zegt wat, wanneer men daaronder namen leest als: Albarda, De Geer, Joekes, Schouten, Suring, Terpstra, Thijssen, Tilanus. Dat mannen van zoo uiteenlopende partijschakeering het eens werden, zegt wel iets en is op zichzelf reeds verheugend. Trouwens in het kloekke woord, waarmede Minister Slotemaker de Bruine de commissie installeerde, kwam deze zin voor: „Daarbij wordt ons werk niet weinig vereenvoudigd doordat het beginsel der L.O.-wet 1920, dat de pacificatie uitwerkte, buiten onze bestudeering valt en doordat de Regeering geen oogenblik wil getorud zien aan de overtuiging, dat het der overheid niet toekomt zich een oordeel te veroorloven omtrent de vraag, in hoeverre bepaalde richtingen in het bijzonder onderwijs reden van bestaan hebben naast andere richtingen, ook naast zoodanige, die den buitenstaander voorkomen wel zeer verwant te zijn. Van de zijde van de Overheid moet dit element van de geestelijke vrijheid ongerept worden behouden.“

Dit woord heeft wel richting gegeven aan de lijnen van het wetsontwerp, dat de commissie mede in haar rapport gaf. Laten we maar eens even letten op het fijne puntje van de dispensatie. Bij het wetsontwerp van 6 Aug. 1935 werd voorgesteld, dat aan een school, die beneden het vereischte aantal leerlingen daalde (mits niet beneden de 25) toch door den Minister, den Onderwijsraad gehoord, in bijzondere gevallen, zonder eenige beperking of nadere aanwijzing, op verzoek van het schoolbestuur de rijksvergoeding kon worden toegekend. Daartegen rees vooral in de Tweede Kamer bezwaar. Men achtte het niet gewenscht, de aanspraak op vergoeding in zoo hooge mate van het inzicht van den toevallig aan het bewind zijnden Minister afhankelijk te stellen. Men vroeg om objectieve normen.

Ik meen, dat voor het vinden van die normen de commissie gelukkig geslaagd is. Een school mag nu blijven bestaan, houdt althans het recht op subsidie, ook al daalt ze beneden de nieuwe normen (voor de kleinste gemeenten is die norm 50 leerlingen), als het getal ten minste niet lager dan 25 wordt, wanneer de ouders, voogden of verzorgers het gewenschte onderwijs voor hun kinderen niet kunnen vinden binnen 4 kilometer van hun woning.

En wat is nu het gewenschte onderwijs? Dat wordt geacht te worden gegeven aan alle scholen, ten aanzien waarvan de ouders, voogden of verzorgers niet schriftelijk hebben verklaard, dat en waarom zij tegen de richting van het daar gegeven onderwijs overwegend bezwaar hebben. Geen ouder kan dus worden gedwongen, zijn kind naar een minder gewenschte school te zenden. De school blijft, als er nog maar 25 kinderen zijn, die binnen vier kilometer geen andere schoolruimte vinden, waar onderwijs wordt gegeven naar de verlangde richting der ouders. De commissie koos deze formulering, omdat zij van oordeel was, dat op deze wijze de belanghebbende ouders gedwongen worden, zich rekenschap te geven, dat zij tegen de scholen, waarheen zij hun kinderen niet wenschen te zenden, overwegend bezwaar hebben, ontleend aan de richting van het daar gegeven onderwijs, maar dat zij dan ook kunnen volstaan met dat bezwaar aan te geven, zonder dat eenig Overheidsorgaan de gegrondheid daarvan zal kunnen toetsen. Het op deze wijze ingebrachte bezwaar zal zonder meer moeten worden aanvaard.

Hier is, meen ik, de vrijheid der ouders op uitnemende wijze gehandhaafd, ook al voegt de commissie er aan toe, dat bezwaren tegen bepaalde onderwijsmethoden of een bepaalde inrichting van de school, of omdat men een jongens- of een meisjesschool prefereert, hier niet kunnen gelden.

Het moeilijke punt is nu, dat de scholen beneden de 50 leerlingen niet meer kunnen verrijzen en ook moeten verdwijnen, tenzij ze in het bovenomschreven geval verkeeren. Dat zal voor vele ouders toch nog moeilijk genoeg zijn. Heel wat kleine scholen doen zulk goed werk. Maar 't spreekt, er moeten offers gebracht worden.

Het rechtsgevoel wordt bevredigd, doordat de commissie voorstelt, in het algemeen voor de openbare scholen bij oprichting en bij opheffing dezelfde getallen te laten gelden.

Laten we hopen, dat bij de behandeling van het ontwerp de eensgezindheid van de commissie ten voorbeeld moge zijn. De eisch der bezuiniging blijft gehandhaafd, we moeten dus terug. Dat is altijd moeilijk. Dit ontwerp, tot wet verheven, beware ons voor een onverstandige afbraak van ons onderwijs. Mogen betere tijden spoedig ruimere middelen geven, opdat ook het bijzonder onderwijs zich moge kunnen blijven ontwikkelen. Gr. G. MEIMA

De „Feder

America“ ha

houden te a

naamste pu

het rapport

„preaching

de „Council

des lands

steden des l

vergaderinge

bezoekt. Vo

derdallen b

De progr

vallen niet

Men bleef

Des avonds

ringen gehoi

in ondersche

Op een van

delphia spr

over de toel

zag hij ghe

deeld ligt u

samen wone

een groot p

Sommige le

eene kamer

zijn spreken

zeggen steet

een heerlijk

Een van

John R. M

Princeton t

lezingen slo

Dr Macka

van Christus

De meeste

gen zelf dal

dus niet mo

God te gele

echter het

Duitschland

de machten

Christendor

groepen tez

Nu is het

geven van d

Stanley Jon

meer conse

radikaal mo

waren. En l

lijk de „orth

orthodoxen

door het la

gelie te ver

rika was vo

ik hem van

ton sprak, v

had nog hoc

ontving een

brengen kon

wel geheel

is ook een

evangelie p

zeijder tijd

nen. Doch

Barthiaansch

paradoxen

Vooris is

de „preachi

van Chicago

dingen. Mei

krijgen van

nu toe heeft

heeft nog m

De „preachi

het volk v

wezen. In e

lands waar

heidsevan

volk er nie

applaus we

ingespannen

onderdrukte

Ik mag hi

eindredact

les Clayton

een nieuw

tijschrift, d

de eerste v

wordt alle

In het eer

beeld een

Protestant

dat Peter A

1927 het vo

avondmaal

ferentie in

hij van nu

moest volge

verder kom